

Ho vūahũ na ó o Poole túara non ho Efεεze kèrètíεwa kuure yi

Vūahũ túaró nūhũ

O Poole lé yĩ túara ho vūahũ na kà. Ho Efεεze lé ho Azii kōhũ ló-beeni lé bũn te bĩo ó o nonnàa ho vūahũ mu 6a kèrètíεwa kuure na bĩn làa bĩa ká búenbúen yi. O Poole kará ho Efεεze yi yú hã lúlúio bĩo tĩn (Bè-wénia 19.1–20.1). Lé bũn món ó o túararáa ho vūahũ mu ká a wi ho kàsó yi (3.1; 4.1).

Ho vūahũ mu yi ó o Poole dó le Dónbeeni bárakà, ò o zéenia bĩo le hueekaaràa mí nĩpomu, á séraràa 6a bè-kora día o Yeesu húmú ho *kùrùwá wán pànká (1–3).

Bũn món, ó o Poole wee fan à bĩa búenbúen na dó mí sĩa o Yeesu yi à wé dan 6ua mĩten làa bĩo le Dónbeeni le mu koráa (4–6).

Bĩo le Dónbeeni nĩpomu wóràa le dà-kení ó o Poole zéenia làa bĩowa bĩo tĩn:

1. O le mu ka lòn nùpue sãnia, ó o Yeesu lé hã nūhũ (1.23).
2. O le mu ka lòn zii mónkúio, ó o Yeesu lé le huee na 6uan ho soró ñinia (2.20-22).
3. O le mu ka lòn hãa, ó o Yeesu lé o hãa 6àn báa (5.21-33).

Le tènii

¹ Mu lé ínén Poole, yĩ le Dónbeeni lè mí sĩa bĩo á wó á ã lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahũ na kà. I wee tènii minén na bĩo sã le

Dónbeenĩ yi [ho Efɛɛze lóhó yi], á páanía là a Yeesu Krista, á siadéro wo yi fára tina.

² Le wàn Maá Dónbeenĩ, là a Nuhũso Yeesu Krista à wé mu sãamu làa mia, à na ho héerà mia.

Le Dónbeenĩ sãamu na le wó làa wɛn bïo

³ Mí wa khòoní le Dónbeenĩ, dïo lé wa Nuhũso Yeesu *Krista ɓàn Dónbeenĩ lè ɓàn Maá. Le wó á le Hácírí bè-tentewà lè mí síiwà na wee lé le cón á wi wɛn wa páaníló là a Krista bïo yi.

⁴ Mu bon. Le Dónbeenĩ fèra hueekaa wɛn à wa páaní là a Krista ká bïo ɓúi dïn yí léra. Le wó bïn à wa wé ɓa nùpua na wee ce le yahó, à wékhe bïo yí mĩ léé yi. Bïo le Dónbeenĩ wara wɛn,

⁵ á le fèra le mí ì dïn o Yeesu Krista wán á à wéráa wɛn lè mí zàwa binbirí. Bïn lé bïo le síi vá yi le mí ì wé.

⁶ A wa wáa ko wa wé khòoní le Dónbeenĩ le sãamu beenĩ bïo yi. Bïn sãamu beenĩ so le wó làa wɛn bïo le Za na le wa làa sòobéé wó bïo yi.

⁷ Bïo wa páanía là a Krista, wón na kúará mí cãni húrunnáa wa bïo yi, á le Dónbeenĩ kánia wɛn á séra wa bè-kora día. Bïn lé le sãamu na nii mía,

⁸ bïo le wó á wa yú yòó puunía. Le Dónbeenĩ lè mí bè-zũnminĩ na nii tun

⁹ á wó á wa dàna zũna bïo le síi vá yi le mí ì wé na lá sà yi, bïo le fèra le mí ì dïn o Krista wán á à wé.

¹⁰ Bïn lé à bïo ho wáyai làa bïo ho tá wán ɓúenɓúen à le vá kúee mín wán ho pãahũ na le le mu ko yi o nuhũso nĩ-kéní tá, wón na lé o Krista.

¹¹ Bïo wa páanía là a Krista á le Dónbeenĩ hueeka wɛn à wa bïo sí le yi. Le wó mu lé bïo le fèra le mí ì wé mu. A bïo le le mí ì wé ɓúenɓúen á le wee wé làa bïo le síi vá yi.

12 A warɛn na nín-yání dó wa sía o Krista bïo yi wee lòní á wáa ko wa wé khòoní le le cùkú beení bïo yi.

13 Minén mún páanía là a Krista. Mi ná le bín-tente na lé ho tũíá poni na wee kání mia á dó mi sía o Krista yi. Bïo mi páanía làa wo, á le Dónbeení nɔn mí Hácírí mia, ðio á le dó mí jii le mí ì na. Dén Hácírí so lé le Dónbeení fimini na bò mi wán.

14 Bïo le Dónbeení fèra nɔn dén Hácírí so wɛn, á wa wáa dà à zũn le. Le mún ñ na hã kĩa na le dó mí jii le mí ì na wɛn. Hñ kĩa so á wa à yí pãahũ na á le khíi tíi warɛn búenbúen na bïo sã le yi káníló jii. A wa wáa ko wa wé khòoní le Dónbeení le cùkú beení bïo yi.

O Poole fioró na ó o wó bïo

15 Lé bún nɔn á bïo á ínén ná bïo mi dórãa mi sía o Núhũso Yeesu yi bïo, làa bïo mi warãa bïa búenbúen na bïo sã le Dónbeení yi bïo,

16 á ï wee dé le Dónbeení bárákà féɛɛ mi bïo yi, á wee fio mi bïo yi.

17 I wee fio wa Núhũso Yeesu *Krista bãn Dónbeení yi, ðio lé wán Maá cùkúso, le le na mu bïo zũnló pánká mia, à wé zéení mu bïo làa mia mí Hácírí pánká yi, bèra a na à mi wíoka zũn le sese.

18 Le le hén mi hácírí à bïo mi dó mi sía wee lòní na le von mia bïo yi à mi dàñ zũn. A mi mún dàñ zũn le Dónbeení kĩa na semu bãn síi mía bïo, hĩa á bïa bïo sã le yi níni wi yi.

19 A mi mún dàñ zũn le Dónbeení pánká beení na bãn síi mía bïo, hĩa le wee séení lè warɛn na dó wa sía le yi. Hón pánká beení so lé hĩa

20 ó o vèení là a Krista á yòó bàrá mí nín-tiání ho wáayi.

21 Le Dónbeenĩ yònía a Krista kà síi hã pánkáwá lè mí sííwà búenbúen jùhũ wán, o yèni po hã pánkáwá búenbúen yènnáa, hĩa hã laà na kà wán làa hĩa wi lè ho món.

22 Le Dónbeenĩ bàrá a Krista mu bïo búenbúen jùhũ wán, á wón na wi mu bio búenbúen jùhũ wán á le wó lè ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure jùhũso.

23 Dén kuure so lé o sãnía, ó o Krista mu mí kùure wi yi nii sú, ó o mún sú hã lùà búenbúen.

2

Le Dónbeenĩ sãamu na kãnía wɛn bio

1 Minén wékhewa lè mi bè-kora na mi lá wee wé bïo yi, á mi lá lé ɓa nùpua na húrun mu húmú binbirĩ le Dónbeenĩ cón.

2 Mi lá wee ɓua miten lè ho ðimíjãsa na yí zũ le Dónbeenĩ bïo síi, á wee wé ɓa cínáwa jùhũso síi bïo. Ba cínáwa jùhũso mu lé yia wee wíoka vîiní bïa pã le Dónbeenĩ síi bïo wéró.

3 Warén búenbúen mún lá ka lè ɓa bïo, á wee wé bïo wa sía wee vá yi na yí se. Wa lá wee wé bïo yí se na sí wa sãnía lè wa yilera yi. Lé bũn nɔn á le Dónbeenĩ mún lá ko le síiní warén júná làa bïa ká bïo.

4 Εε ká le Dónbeenĩ màkárí ɓèntín nii mía. Bïo á le wa wɛn dàkhíina,

5 lé bũn te bïo le nɔnnáa le mukãní binbirĩ wɛn wa páaníló là a *Krista bïo yi, hàrí ká wa lá lé ɓa nùpua na húrun mu húmú binbirĩ wa bè-kora bïo yi. Mu bon. Lé le Dónbeenĩ sãamu kãnía mia.

6 A wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi á le mún páanía vèenía wɛn làa wo, á yòó bàrá ho wáayi.

⁷ Le Dónbeenĩ wó mu tentemu làa wɛn wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra à na à le sãamu na ñii mĩa à le zéení lè 6a nùpua búenóúen ho yĩró na lua yi.

⁸ Mu bon, mu lé le Dónbeenĩ lè mí sãamu nɔn mi kãńianáa mi ṣiaderó le yi bïo yi. Ho kãńíló mu bïo yí ló mia, mu lé le Dónbeenĩ wó mu làa mia làa kãamáa.

⁹ Ho kãńíló mu bïo yáá pá yí ló mi wárá yi, ó o búí wáa yí ko ò o yòní mítén mu bïo yi.

¹⁰ Mu bon. Le Dónbeenĩ lé ðio má wɛn, á nɔn le mukãńĩ binbirĩ wɛn wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra a na à wa wé wé hã wén-tentewà, hã le fèra bò le wa wé wé.

Ba zúífùwa làa bia yínɔn 6a zúífùwa wó le dà-kéní

¹¹ Minén na yínɔn 6a *zúífùwa, mi bĩní leéka bïo mi lá karáa bïo. Ba zúífùwa le mí lé le Dónbeenĩ ñipomu bïo 6a kuíora bïo yi. A 6a ñina mia lé bïo mi yí kuíora lè 6a bïo ṣii.

¹² Ho pãahú mu yi, ká mi yí zū a Krista. Mi lá yí dà máa mĩ máa dé o *Isirayɛɛle ñipomu ñii, búń na le Dónbeenĩ léra á mu bïo sã le yi. Le Dónbeenĩ páanĩ na le bò làa bïo le dó mí ñii le mí ì wé á mi níí lá mĩa yi. Mi lá 6uan mitén ho ðímíńá yi ká bïo mi dó mi ṣia wee lòní lá mĩa, mi lá yí zū le Dónbeenĩ.

¹³ Ɛɛ ká hã laà na kà wán, mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á minén na lá khèra le Dónbeenĩ yi á wáa vá 6ueé 6ó le yi, o Krista na kúará mí cãni húrunnáa mi bïo yi pánká yi.

¹⁴ Mu bon. O Krista mu mítén lé yĩa dó ho héeɛrà wa pãahú. Hã ñinmia na lá wi 6a zúífùwa làa ḅia

yínɔ́n ɓa zúifùwa p̄ahũ lòn soró, ó o ɓueé fù léra mí húmú pànká yí, á wó ɓa lè mu n̄pomu dà-kéní.

¹⁵ Ba zúifùwa làndá làa ɓio ɓa bò henía ɓúenɓúen ó o ɓueé ɓó n̄hũ, ɓera a na à ɓa wé le kuure dà-finle ɓa páaníló làa wo ɓio yí. Lé ɓun ó o wó á dóráa ho h́erà ɓa p̄ahũ.

¹⁶ O Krista mu wó á h̄a n̄m̄ia na lá wi ɓarén mín yi p̄ahũ á w̄a wó. O wó á ɓa lé le kuure dà-kéní, á wó á ɓa ɓinía s̄i lè le Dónbeenĩ o húmú ho *kùrùwá wán pànká yí.

¹⁷ O Krista mu ɓueé buera ho h́erà ɓin-tente á n̄n minén na lá khèra lè le Dónbeenĩ yi, lè warén na ɓó le yi.

¹⁸ Mu bon, lé o Krista mu ɓio yi á wa ɓúenɓúen dà à ðinnáa wán Maá Dónbeenĩ yahó, le Dónbeenĩ Hácírí dà-kéní na wa yú pànká yí.

¹⁹ Awa, á minén na yínɔ́n ɓa zúifùwa, mi w̄a yínɔ́n n̄-h̄aní na ɓio yí s̄a le Dónbeenĩ n̄pomu yi, mi w̄a wee m̄i dé le Dónbeenĩ n̄pomu n̄i, mi lé le Dónbeenĩ z̄i n̄pua.

²⁰ Mi ka lòn z̄i na ɓa wee so ɓàn mónkúio. Ba tonkarowà lè ɓa n̄-cúa f̄erowà ka lòn z̄i n̄hũ. Ká a Yeesu Krista mí ɓere ka lòn huee na ɓuan ho soró ðinía.

²¹ Lé wa páaníló làa wo ɓio yi á wa ɓuannáa mín yi sese lòn z̄i mónkúio, á soni wee yòo, à wé le z̄i na ɓio s̄a a Núhũso yi.

²² Lé mi páaníló là a Krista ɓio yi á minén mún làa ɓia ká ɓuannáa mín yi lòn z̄i mónkúio, à wé le z̄i na le Dónbeenĩ wi yi lè mí Hácírí.

3

Ho tonló na le Dónbeenĩ kàràfáa o Poole yi

¹ Lé bɔn te bɔ á ìnén Poole wee fio le Dónbeenĩ yi mi bɔ yi. Ba dó mi ho kàsó yi lé bɔ á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá minén na yínɔn̄ ɓa *zúifùwa bɔ yi.

² Ho tonló na le Dónbeenĩ kàràfáa miĩ lè mí sãamu mi bɔ yi á mi n̄á bɔ kɛnkɛn.

³ Le Dónbeenĩ zééníá mu bɔ na lá sà yi làa mi, bɔ á ì túara dǎní yi c̄ínú.

⁴ Mi kàráanna ho, á mi ì mi bɔ á ì zúnáa mu bɔ na lá sà yi o Krista dǎní yi bɔ.

⁵ Mu bɔ mu á le yí fèra yí zééníá lè ɓa nùpua na hàánĩ làa bɔ á le zééníánáa mu hã làa na kà wán lè warén na lé le tonkarowà, lè le n̄i-cúá fɛerowà, mí Hácírí pànká yi.

⁶ Mu bɔ mu lé bɔ kà: B̄ia yínɔn̄ ɓa zúifùwa páaníló là a Yeesu Krista bɔ yi, á ɓa w̄áa lɛ́era hã k̄ia yi làa b̄ia lé ɓa zúifùwa, ɓa lé le kuure dà-kéní làa ba, á mu bè-tentewà na le Dónbeenĩ dó mi n̄ii le mí ì wé è na mí n̄ipomu yi á ɓa n̄íní mún wi yi. Bɔn dà wee wé le b̄in-tente pànká yi.

⁷ Lé dɛn b̄in-tente so á ì wee bue lé bɔ le Dónbeenĩ lè mí sãamu á n̄on ho tonló mu miĩ á ì wee sá lè lerén mí b̄ere pànká.

⁸ B̄ia bɔ sã le yi ɓúenɓúen t̄lahú ìnén lé yia bɔ n̄úhú mía po ɓa. Ɛ̄e ká le Dónbeenĩ lè mí sãamu màhá pá n̄on ho tonló mu miĩ le ì bue o Krista bè-tentewà na n̄ii mía bɔ à na b̄ia yínɔn̄ ɓa zúifùwa yi.

⁹ A le mún n̄on ho tonló miĩ à bɔ le le mí ì wé na lá sà yi wéró à ì zéení bɔ wéréwéré na ɓa nùpua yi. Le Dónbeenĩ, d̄io lera mu bɔ ɓúenɓúen, á lá sà mu yi hàánĩ.

¹⁰ Mu wó bèra a na à ho wáayi pànkáwá w̄áa zún̄ le bè-zún̄miní lè mí síwà bɔ, ɓa kèrèt̄ewa

ɓúenɓúen kuure pànká yi.

11 Bɓn á le Dónbeenɓi fɛra le mí ì wé ká bɓo ɓúi ðɓn yí léra, lé bɓn le wáa tíra jii wa Núhúso Yeesu Krista yi.

12 Wa páaníló làa wo lè wa siadéro wo yi bɓo yi, lé bɓn nɔn á wa dà wee ðɓnnáa le Dónbeenɓi yahó ká zánii mía wɛn.

13 Lé bɓn te bɓo á ï ï floráa mia à le lònbee lè mí síiwà na á ï wee lá mi bɓo yi à mi yí tée mi bàra bɓo yi. Le lònbee mu wee zéeni le mi bɓo jùhú wi binbirì.

Le waminì binbirì na ó o Krista zéenia

14 Lé bɓn te bɓo á ï wee fára ï nɔnkórúná wán wán Maá Dónbeenɓi yahó à fio,

15 dén na lé há zɓ-júná na ho wáayi làa h̄a ho tá wán ɓúenɓúen ɓàn Maá.

16 I wee fio lerén na semu ɓàn síi mía yi, le le Hácírí dé ho pànká mia

17 à mi siadéro o *Krista yi bɓo yi, ò o keɓi làa mia féɛɛ. I wee fio le mi waɓ le Dónbeenɓi, à minén mún waɓ mín. Ká mi wee wé bɓn, á mi ì keɓi lòn v̄ɓndɛɛ na naní zon ho tá yi, tàà lòn zɓi na jùhú fára se.

18 Bɓn lé bɓo á à na á minén làa ɓia bɓo sã le Dónbeenɓi yi ɓúenɓúen á à zúnnáa le o Krista ɓɛntɓin wa wɛn làa sòobéɛ.

19 A bɓo ó o Krista wa làa wɛn á mi ì zúɓ, hàrí ká nùpue yí dà máa zúɓ mu máa véeni. Lé bɓn ñ na ká mi ì keɓi làa bɓo le Dónbeenɓi le mi keɓináa ɓúenɓúen.

20 Le Dónbeenɓi dà mu bɓo ɓúenɓúen. Bɓo wa dà à fio le c̄sɓ, hàrí bɓo wa yàá wee leéka, bɓn ɓúenɓúen á le bè-wénia wee puuní yi lè le pànká na le wee séeni làa wɛn.

21 A mi wáa wa khòoní le Dónbeení bïo le wee ðĩn ɓa kèrètíɛwa ɓúenɓúen kuure là a Yeesu Krista wán à wé bïo yi. Mi wa khòoní le fɛɛɛ há lúlúio na ɓii mǎa yi. *Amiina!

4

Wa lé le dà-kéní

1 A bïo á Ìnén Poole na wi ho kàsó yi o Nùhũso tonló na á ï wee sá bïo yi wáa wee cà mi cón làa sòobéɛ lé bïo kà: Minén na le Dónbeení von, mi ɓua miten làa bïo mu koráa.

2 Mi wé liiní miten à wé wayi, à wé ɓi mi yiwa. Mi wé hĩ mi sǎa mín ɓiowa yi bïo mi wa mín bïo yi.

3 Le Dónbeení Hácírí wó mia lè le dà-kéní, á mi bánbá à ho hээрà ке́í mi pǎahũ, à mi wé le dà-kéní fɛɛɛ.

4 Wa lée dà-kéní làa bïo á há sǎnia lée dà-kénínáa, á le Dónbeení Hácírí dà-kéní lé ðio á wa ɓúenɓúen yú, á bïo wa ɓúenɓúen mún dó wa sǎa wee lòní lée dà-kéní, bïo le Dónbeení dó mí ɓii le mí ì na wen pǎahũ na le von wen yi.

5 Wa Nùhũso lée ñi-kéní, á mu bïo na wa tà yi lée dà-kéní, á ho *bátéèmu na wa yú mún lée dà-kéní.

6 Le Dónbeení lée dà-kéní á lé wa ɓúenɓúen Maá. Le wi wa ɓúenɓúen ɓúhũ wán, le wee ðĩn wa ɓúenɓúen wán à wéráa bïo le le mí ì wé, le wi wa ɓúenɓúen yi.

7 Ɛɛ ká le Dónbeení màhá hõn wa ñi-kéní kéní lè mu ɓiowa wéró pànká làa bïo ó o *Krista le mu koráa.

8 Bïo kà lé bïo túara le Dónbeení bioní vūahũ yi:
«O wǐikaa mí zúkúsa na ó o dàrna
á khèra yòoraráa.

O nɔn mí bè-hãnia ɓa nùpua yi.»*

⁹ Bïo ɓa wee bío le «o yòora», bũn kúará léé webio? Bũn wee zéení le sãní ò o yòo, ó o lion ho tá wán vó.

¹⁰ O orén mu na lion làa bũn bío, lé orén nĩ-kéní mu lé yĩ pá bĩnía yòora ho wáayi nún-tíahũ á tíraráa mu bío búenbúen jii.

¹¹ Lé orén hãn ɓa nùpua lè mu bíowa wéró pánká: Ba búí ó o wó lè mí tonkarowà, ɓa búí ó o wó á ɓa wee fɛɛ le Dónbeenĩ jii-cúa, ɓa búí ó o wó á ɓa wee bue le Dónbeenĩ bín-tente. Ba búí ó o wó á ɓa wee pa le Dónbeenĩ nĩpomu bío à kàrán ɓa.

¹² O nɔn bũn bíowa so wéró pánká à bán nùpua so wé dàń séení bĩa bío sã le Dónbeenĩ yi à ɓa dàń sá nanáa le yi, bèra a na à ɓa kèrètíewa búenbúen kuure na lé o *Krista sãnía à pánká wé dé wán.

¹³ Lé bũn ñ na á wa sɔadéro le Dónbeenĩ Za yi là a zũnló á à wé wɛn lè le dà-kéní, à wé ɓa kèrètíewa na dɔn vó, là a Krista na á bío búí yí fòora yi bío síi.

¹⁴ Ká mu wó kà, á wa wãa máa bĩnĩ máa keń lòn háyonzàwa na khàró yí do, lòn woohũ na ho pinpiró lè mu nũmu yànbónló wee héɛ yèrè máka. Nĩ-khàwa máa bĩnĩ máa vĩnĩ wɛn máa yí lè mí kàránló.

¹⁵ Ká wa wee mĩ ho tũíá na mín yi bío wa wa mín bío yi, á wa keńló là a Krista bío síi wé è dé wán ká mu wà, wón na lé ho nũhũ.

¹⁶ Lé orén wee wé ò o nĩpomu wé le dà-kéní, làa bío ó o nùpue sãnía bío cɛékaaráa mín yi wó a nùpue bío síi. Ká a nùpue sãnía bíowa lè mí dà-kéní kéní wee sá mí tonló làa bío mu koráa, à hã dã wé se. Lé ká síi ɓa kèrètíewa búenbúen kuure bío karáa. Ká ɓa lè mí nĩ-kéní kéní wa mín, á wee sá mí tonni

* **4:8** Mí loń Lení vũahũ (Psaumes) 68.19

lâa bïo mu korâa, à le kuure mu dã wé se.

Le mukân-finle na 6a kèrètɛwa yú bio

¹⁷ Awa, á bïo kà lé bïo á ï ï hení ï na mia wa Núhúso yèni yi: Mi wáa yí bíní yí 6ua miten lâa bïa yí zú le Dónbeení bïo síi. Ba wee bè mí yilera mu bè-kãamâa wán.

¹⁸ Ba yí zú dɛɛ le Dónbeení bïo dãní yi. Le mukâní binbirí na wee lé le Dónbeení cón á 6a níi mia yi. Lé bïo 6a tun mí yiwa, á le Dónbeení bïo dãní yi á 6a mún yí zú hàrí dɛɛ.

¹⁹ Ba yí zú n̄yio. Mu koomu lè mí síwà á 6a wee wé ká 6a wà, mu n̄ii finíi mia.

²⁰ Ká p̄ahú na minén tà a *Krista bïo yi, á yínɔ́n lâa bún síi á 6a le mi 6ua lè miten.

²¹ Bïo bïo ciran wo búenbúen á minén ná kénkén, á mi p̄áníló lâa wo bïo yi á 6a mún kàráanna mia là a Yeesu Krista mu tũíá poni.

²² Bún wee zéení le mi ko mi día bïo mi fù wee 6ua lè miten ká mi yínɔ́n 6a kèrètɛwa. Bún p̄ahú ká bio 6a n̄pua s̄la wee vá yi na wee v̄íní 6a á wee yáa mia.

²³ Mi día le le Dónbeení yèrémá mia à mi yilera wé h̄a bè-fla.

²⁴ Mi yèrémá wé 6a n̄i-fla. Le Dónbeení wó mia lè 6a n̄i-fla à mi 6onmín lâa de. A mi wáa 6ua miten héha lâa bún, à wé 6a n̄pua na téréna á wee ce le Dónbeení yahó lâa bïo le tũíá poni b̄orâa mu.

²⁵ Awa, á mi wáa khí h̄a sabíoní f̄úaaló yi. Mi wé m̄i ho tũíá na mín yi, lé bïo wa lé h̄a s̄áníá dà-kéní.

²⁶ Ká mi s̄ia wé c̄a à mi yí wé bè-kora. Mi wé yí día le le wii t̄è ká mi s̄ia pá wee c̄í.

²⁷ Mi yí día le o *Satāni yí p̄ánká mi wán.

28 Yia lá léé kɛ̀nlo à ɓànsò yí bíní yí juua bio. Bànsò wé sá ó ò yí mu bio á à ñiánáa mí màkóo, á mún ñ séenínáa ɓa ñi-khenia.

29 Mi wé yí mi bín-kora na mín yi. Hã bín-tentewà na dà à hení ɓa nùpua sia ho pãahũ na mu ko yi lé hã mi wé bio bèra a na à ɓia wee jí hã à hã wé séení.

30 A le Dónbeenĩ Hácírí na le nɔn mia á mi yí véení yi. Dén Hácírí so lé le Dónbeenĩ flimini na bò mi wán, à zéení le mi bio sã le yi, á pan ho pãahũ na le khíi tíi mi kãniló nii.

31 Bio ɓa wó làa mia ká mu yí se, à mi yí ɓua mi yiwa yi. Mi wé yí cĩi mi sia mín wán. Mi wé yí zá làa mín, mi wé yí là mín. Mi día mu sũnsũmámu lè mí síwà.

32 Mi wé wé mu tentemu làa mín, à zũn mín màkárí. Mi wé sɛn día na mín yi làa bio le Dónbeenĩ ñin o *Krista wán á séra día nɔnnáa mia.

5

1 A bio mi lé le Dónbeenĩ zàwa na le wa làa sòobéɛ, á mi cén wé wé lè le bio síi.

2 Mi le le waminĩ wé mi mi wára ɓúenɓúen yi làa bio ó o *Krista wararáa wen á húrun wa bio yi. O wara wen á nɔn mí mukãni wa bio yi. Bio ó o wó lé le muini na bio sí le Dónbeenĩ yi.

3 Bio mi bio sã le Dónbeenĩ yi, á mi wãa ko mi khí ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà yi, à khí hã ñiyi-wará na sũii mia yi. Mi yí wé nùpua na yĩo yí máa sí làa bio. Bũn ɓiowa so ɓúenɓúen á yí ko à mu bio wé mí léé mia hùúu.

4 Hã ñiyi-bióní lè hã bín-conconwà lè hã kàakó-bióní á mi yí ko mi wé bio. Bio mi ko mi wé wé lé le Dónbeenĩ bárakà déró.

⁵ Mi ko mi zūrī mu sese le bĩa wee wé ho há-fénlò lè ho bá-fénlò lè mí síwà, làa bĩa wee wé há n̄yi-wárá na súii mĩa bán búenbúen máa dí le Dónbeenĩ là a Krista béeĩ hùúu. A bĩa yĩ yĩ máa sí lè mu bĩo, bán mún máa dí le béeĩ mu. Lé bĩo á bĩo ɓa wee cà ka lòn wònna na ɓa dó mí sia yi.

⁶ Mi yĩ día le ɓa n̄i-khàwa à v̄iiní mia lè mí bioní, lé bĩo á bĩa yĩ máa bè le Dónbeenĩ bioní yi à ɓa wee wé bún bĩowa so á le khíi siiní púná.

⁷ Awa, á minén yĩ léé ɓa wárá yi làa ba.

⁸ Mu bon. Mi lá wi le t̄íbírí yi, ká mi páanílò là a Krista bĩo yi á mi w̄aa wi mu khoomu yi. A mi cén w̄aa ɓua miten làa bĩa wi mu khoomu yi bĩo.

⁹ Lé bĩo á bĩa bĩo s̄a mu khoomu yi á wee wé há wárá na se, na téréna, á bĩo lé ho t̄iá.

¹⁰ A mi cén bánbá à mi zūrī bĩo sí a N̄uh̄so yi,

¹¹ à há wárá na c̄nú mĩa, h̄ia á bĩa bĩo s̄a le t̄íbírí yi wee wé à minén yĩ léé yi làa ba. Mi yàá bĩo mu wéréwéré le bĩo ɓa wee wé á yĩ se.

¹² Mu bon, bĩo ɓa wee s̄anka miten wé á b̄ioró n̄yio yàá wi.

¹³ ƐƐ ká ɓa wárá mu búenbúen á bĩo bĩa wéréwéré, à mu keń lòn khoomu á ló mu wán.

¹⁴ Mu bon, mu bĩo búenbúen na mu khoomu ló wán bún bĩo so bĩo s̄a mu yi. Lé bún n̄on á bĩo kà b̄iaráa:

«Ūnén na d̄uma, s̄in.

H̄iní lé ɓa n̄i-hía t̄iah̄,

ó o Krista á à dé mí khoomu ū wán.»

¹⁵ Awa, á mi cén pa miten bĩo bĩo mi ì ɓua lè miten d̄ání yi sese. M̄i wé mu bè-zūr̄miní ɓansowá ká mi yĩ wé b̄ónbúwá.

16 Pãahũ lée pãahũ na mi dà à wé mu bè-tentewà yi à mi wé mu lé bïo ho pãahũ na wa wi yi nùpua wee wé mu bè-kora dàkhíina.

17 Lé bũn nɔn á mi ko à mi bánbá à mi zũn bïo ó o Nùhũso le mi wé wé ká mi yí wé ɓa nùpua na yí wi mi zũn bïo.

18 Mi wé yí ɲu ho ðivén dà khíi, bũn wee yáa o nùpue. Ká mi wé día le le Dónbeenĩ Hácírí pánká à keń mi wán.

19 Mi wé sío hã lení lè mi síiwà na wee lé le Dónbeenĩ cɔn à henínáa mín sía. Mi wé sío à khòoní a Nùhũso lè mi sía búenbúen.

20 Mi wé dé wàn Maá Dónbeenĩ bárakà féee mu bïo búenbúen bïo yi, wa Nùhũso Yeesu Krista yèni yi.

Bïo ɓa kèrètɛwa ko ɓa wé ɓua làa mín

21 Bïo mi wee kɔnbi o Krista, á mi wé liiní míten na mín yi.

22 Háawa, mi wé liiní miten na mi barání yi làa bïo mi wee liinínáa miten à na a *Krista yi bïo síi.

23 Mu bon, o háa ɲuhũso lé ɓàn báa, làa bïo ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure ɲuhũso lé o Krista bïo síi. Le kuure mu lé o sánía na ó o kánía.

24 Bïo á ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure wee li-inínáa míten à na a Krista yi, lé bũn ɓàn síi à ɓa háawa mún wé liinínáa míten à na mí barání yi mu bïo búenbúen yi.

25 Báawa, mi wé wań mi hánání làa bïo ó o Krista waráa ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure bïo síi, á nɔn mi mukáni le bïo yi.

26 O wó bũn bèra a na à le bïo sí le Dónbeenĩ yi. O ceéra le lè mu ɲumu lè le bíonĩ,

27 bèra a na à ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure mu wé dɛɛ na wee ce, á fianí mǎa yi, á cùkú wi, à le dàń ñin o yahó ká bè-kohó yèni yí mǎa ve ɓé le yi.

28 Búñ ɓúenɓúen wee zéeni ɓio ó o báa ko ò o wańnáa mǎn háa. O ko ò o wań wo làa ɓio ó o waráa mi kùrú sǎnía. Báa na wa mǎn háa se o wa mítén.

29 A núpue na ɓèn ñin jina mí sǎnía wón mǎa. O yáa wee wé ñini há à pa há ɓio, làa ɓio ó o Krista wee wéráa mu lè ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure

30 na lé o sǎnía ɓio síi. A warén so yínɔ́n o sǎnía ɓiowa ɓúí le?

31 Le Dónbeení ɓioní vūahú yi á ɓio ká lé ɓio túara: «Lé búñ nɔ́n ó o báa á à ñía mǎn maá lè mǎn nu ká à ɓé lè mǎn háa, á ɓa mí nùwǎ jɔ́n á à wé sǎnía dà-kéní.»*

32 ɓio ɓía ká lée bè-beení na sà yi. A ñén wee ɓio le mu lé o Krista lè ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure ɓio á mu wee zéeni.

33 Ká mu màhá mún wee zéeni minén ɓio: Ba báawa lè mí ñi-kéní kéní ko ɓa wań mí hǎnání làa ɓio ɓa waráa mítén ɓio síi. A ɓa háawa mún ko à ɓa wé kǎnbi mí bǎrání.

6

1 Zàwa, mi wé bè mi maáwà lè mi nuwà ɓioní yi mi páaníló là a Núhúso ɓio yi. Lé ɓio á lé búñ mi ko à mi wé wé.

2 Le Dónbeení ɓio na le bò henía tǎahú, á ɓio lé nín-yání dó mí jii bò wán lé ɓio ká: «Wé kǎnbi mǎn maá lè mǎn nu,

3 á ũ ɓio á à wé se á à yí le mukǎn-tóní ho tá wán.»*

---

* 5:31 Mi loń ɓio jǎhú ɓúeení vūahú (Genèse) 2.24 * 6:3 Mi loń Léro vūahú (Exode) 20.12; Lándá zéeniíló vūahú (Deutéronome) 5.16

4 Maáwà, mi wé yí cǐ mi zàwa sǎ. Mi wé bé 6a sese à zéení 6a làa bǐo sǐ a Nùhũso yi à 6uaráa 6a.

5 Wobáaní, mi wé bè mi ɲúnása na wi ho ðímíjǎ yi bíoní yi. Mi wé k̀nbi 6a sese lè le yi poni. Mi wé bè 6a bíoní yi làa bǐo mi wee bèráa o *Krista bíoní yi bǐo sǐi.

6 Mi wé yí wé mu 6a yǐo yi mí dòn à càráa le yèni 6a c̀n. Ká mi wé wé bǐo le Dónbeenǐ sǐi vá yi lè mi sǎ 6úen6úen lé bǐo mi lé o Krista wobáaní.

7 Mi wé sá na mi ɲúnása yi lè mi sǎ 6úen6úen, à k̀éni lè mu lé o Nùhũso á mi wee sá na yi, ká mi yí máa sá na nùpua yi.

8 Mi zǔn le bǐo mi nǐ-kéní k̀éni wee wé ká mu se á mi khíi yí 6àn c̀nú o Nùhũso c̀n, à mi wé wobáaní tàá nùpua na wi míten.

9 Wobáaní ɲúnása, mi mún 6ua mi wobáaní sese. Mi wé yí là h̀èrè làa ba. Mi zǔn le minén làa ba á l̀éra a Nùhũso nǐ-kéní yi, wón wi ho wáayi, o yí máa hueeka nùpua mín yi.

Hǎ fio sǎ na le Dónbeenǐ ǹn wən bǐo

10 Bǐo á ĩ bío ò na mia á à véenínáa lé bǐo kà: Bǐo mi páanía là a Nùhũso, á mi cà ho p̀nká orén na p̀nká beenǐ 6àn sǐi mía c̀n. 11 Mi khuii hǎ fio sǎ na le Dónbeenǐ ǹn mia, à dàni f́ará ðin sánsaráa o *Satāni nǐ-kh̀nló.

12 Mu yínó nùpua á wa wee firáa, 6̀eé. Lé hǎ p̀nká-sǔmáa na yí máa mi, hǎa wee dí le b̀éni ho ðímíjǎ na bǐo sǎ a Satāni yi yi, lè hǎ p̀nká-sǔmáa na wi ho wáayi, lé h́n wa wee firáa.

13 Lé b̀n ǹn á ĩ le mi khuiiráa hǎ fio sǎ na le Dónbeenǐ ǹn mia 6úen6úen, bèra a na ká p̀ahǔ

na mu wé here yi à mi dàń ðĩn à sánsá mu, á mu véení ká mi pá à fàrá à ðĩn.

14 Awa, á mi wáa wíoka miten. Mi ðĩn le Dónbeení tũíá poni wán à bũn wé lòn ku-ɛɛnĩ na mi can lè mi kuio. Mi wé ɓa nĩ-térénna à bũn wé lòn hĩa hèenĩ sĩa á mi pon mi kosĩa yi.

15 Mi ca mi kuio le Dónbeení bín-tente na wee na ho hɛɛrà buero yi, à bũn wé lòn nakáa á mi zǎ.

16 Páahũ lée páahũ, à mi wé wíoka dé mi sĩa le Dónbeení yi, à bũn wé lòn hĩa hèenĩ sĩa na mi ɓuan mi yahó à hèráa o Satáni hĩa dǎnaso.

17 Mi wíoka zũń kénkén le le Dónbeení kǎnía mia, à bũn wé lòn kónlè na mi ɓúra. Mi wíoka zũń le Dónbeení bióni sese à bũn wé lòn khà-tóní, hĩa le Dónbeení Hácírí nɔn mia.

18 Mi wé fio le Dónbeení yi fɛɛɛ mu ɓio ɓúenɓúen ɓio yi, à wé día le le Dónbeení Hácírí dí mi yahó à mi fioráa. Bũn ɓio yi à mi na miten ɓúenɓúen le yi à yí sa ho fioró tá. Mi wé fio na ɓia ɓio sǎ le Dónbeení yi ɓúenɓúen yi fɛɛɛ.

19 Mi mún wé fio na ínén yi, bèra a na à hǎ bióní na á ĩ ko à ĩ bío à le Dónbeení dé ĩ jii yi, à ĩ dàń zéení le bín-tente ɓio na lá sà yi lè le sí-heɓúee.

20 O Yeesu *Krista dó mi le ĩ zéení le bín-tente mu lè ɓa nùpua. Lé bũn nɔn ɓa dóráa mi ho kàsó yi. Awa, á mi fio na miĩ à ĩ dàń zéení le bín-tente mu ɓio lè le sí-heɓúee làa ɓio mu koráa.

Móndén tɛɛnĩ

21 Wàn za Tisiiki na wa wa làa sòobɛɛ, wón na wee sá a Nùhũso tonló sese, wón ɓueé zéení bío á ĩ ɓio karáa ɓúenɓúen làa mia, à mi zũń mu.

22 Lé bũn ɓio yi á ĩ wee tonkaráa wo mi cǎn, ò o ɓuee zéení ɓio wa ɓio karáa làa mia, à hĩ mi sĩa.

²³ Le wàn Maá Dónbeenĩ là a Nùhũso Yeesu *Krista à na ho h́éerà minén na lé wàn zàwa lè wàn h́inni kèrètíewa yi. Le 6a wé à mi wań mìn, à wíoka dé mi sía o Yeesu yi.

²⁴ Le le Dónbeenĩ wé wé mu sãamu làa b́ia 6úen6úen na wa wa Nùhũso Yeesu Krista lè le waminĩ na ɲii mía.

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fce9bf